

6. Гірц, К., 2001. 'Интерпретация культур: Выбранные эссе', *Пер. з англ.*, К.: Дух і літера, 542 с.
7. Клоєнко, ЕО., 2016. 'Політична участь: прогнозування і новітні риси в Україні XXI століття', *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*, К.: НАУ, Вип. 2 (24), с. 48–53.
8. Леви-Стросс, К., 1994. 'Первобытное мышление', М.: Республика, 384 с.
9. Лоскутов, АА., 'Монстрация–2010 – Государственный центр современного искусства'. [online] Доступно: <http://www.ncca.ru/innovation/shortlistitem.jsp?slid=69&contest=6&nom=4>
10. Макайвер, Р., 1996. 'Реальность социальной эволюции', *Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В. И. Добренкова*, М.: Издание Международного Университета Бизнеса и Управления, с. 76–91.
11. 'Манифест летучей федерации футуристов'. [online] Доступно: <http://a-pesni.org/zona/avangard/manifesty.php>
12. Маяковский, В., Бурлюк, Д., Каменский, В. 'Декрет №1 «О демократизации искусства (заборная литература и площадная живопись)»'. [online] Доступно: <http://feb-web.ru/feb/mayakovsky/texts/mp0/mp2/mp2-463-.htm?cmd=p>
13. 'Официальный сайт группы «Вийна»'. [online] Доступно: <http://free-voina.org>
14. Рубин, Дж., 2008. 'Действуй! Сценарии революции', М.: Гілея, 233 с.
15. Фуко, М., 1996. 'Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет', *Пер. с франц.*, М.: Касталь, 448 с.

References

1. 'Art-gruppa «Vojna» (Art-group "War")'. *Radikal'noe akcionist-skoje ob'edinenie*. [online] Dostupno: <https://lenta.ru/lib/14206363/>
2. Bauman, Z., 2005. 'Individualizirovannoe obshhestvo (Individualized society)', М.: Logos, 390 s.
3. Bodrijar, Zh., 2004. 'Symvolichnyj obmin i smert' (Symbolic exchange and death)', *Per. z fr., L'viv: Kal'variya*, 376 s.
4. Burd'e, P., 1993. 'Sociologija politiki (Sociology of politics)', *Per. s fr., M.: Socio-Logos*, 336 s.
5. 'Velyka radjans'ka encyklopedija (Great Soviet Encyclopedia)', *Tom 1. 1-e vydannja, 1926–1947 r.* [online] Dostupno: <http://ru.gse1.wikia.com/wiki/Agypunktur>
6. Girc, K., 2001. 'Interpretacija kul'tur: Vybrani ese (Interpretation of cultures: Selected essays)', *Per. z angl., K.: Duh i litera*, 542 s.
7. Kljujenco, EO., 2016. 'Politychna uchast': prognozuvannja i novitni rysy v Ukraini ni XXI stolittja (Political participation: forecasting and new features in Ukraine of the 21st century)', *Visnyk Nacional'noho aviacijnogo universytetu. Serija: Filosofija. Kul'turologija: Zbirnyk naukovykh prac'*, К.: НАУ, Вип. 2 (24), с. 48–53.
8. Levi-Stross, K., 1994. 'Pervobytnoe myshlenie (Primitive thinking)', М.: Respublika, 384 s.
9. Loskutov, AA., 'Monstracija–2010 – Gosudarstvennyj centr sovremennogo iskusstva (Montage–2010 – National Center for Contemporary Art)'. [online] Dostupno: <http://www.ncca.ru/innovation/shortlistitem.jsp?slid=69&contest=6&nom=4>
10. Makajver, R., 1996. 'Real'nost' social'noj jevoljucii (The reality of social evolution)', *Amerikanskaja sociologicheskaja mysl': Teksty / Pod red. V. I. Dobren'kova*, М.: Izdanie Mezhdunarodnogo Universiteta Biznesa i Upravlenija, с. 76–91.
11. 'Manifest letuchej federacii futuristov (Manifesto of the futurist flying federation)'. [online] Dostupno: <http://a-pesni.org/zona/avangard/manifesty.php>
12. Majakovskij, V., Burljuk, D., Kamenskij, V. 'Dekret №1 «O demokratizacii iskusstva (zabornaja literatura i ploshhadnaja zhivopis')» (Decree No.1 "On the democratization of art (fence literature and land painting)")'. [online] Dostupno: <http://feb-web.ru/feb/mayakovsky/texts/mp0/mp2/mp2-463-.htm?cmd=p>
13. 'Oficijnyj sajt grupy «Vijna» (Official site of the "War" group)'. [online] Dostupno: <http://free-voina.org>
14. Rubin, Dzh., 2008. 'Dejstvuj! Scenarii revoljucii (Act! Scenarios of the revolution)', М.: Гілея, 233 с.
15. Fuko, M., 1996. 'Volja k istine: po tu storonu znanija, vlasti i seksual'nosti. Raboty raznyh let (The will to truth: beyond knowledge, power and sexuality. Works of different years)', *Per. s franc., M.: Kastal'*, 448 s.

Kliuenco E. O., Ph.D. in Sociology, associate professor at the department of philosophy and politology of The Central Ukrainian State Pedagogical Vinnichenko University (Ukraine, Kropivnitsky), eduard.socio@gmail.com

Political street-art in the context of society types and globalization manifestations

The article analyzes peculiarities of the integration of elements of arts and politics, in particular political protests in different types of societies. The analysis of the development of the political street-art protest as a result of the newest influence of postmodern culture in politics is carried out. The specificity of integration of art in politics in the USSR is considered. The functions and features of the street-art protest in authoritarian Russia, as well as the reflection in the street-art protests of globalization features are singled out.

Keywords: political participation, political street-art protest, postmodernism in politics, globalization.

* * *

УДК 321.013

Бондаренко О. І.,

доцент, кандидат психологічних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин та туризму,
Хмельницький національний університет
(Україна, Хмельницький), elenaivbond@gmail.com

СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНОЇ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ В КРАЇНАХ ЄС

Проаналізована соціальна складова дезінтеграційної регіоналізації в країнах Іспанії, Італії та Бельгії. Дослідження проведено на основі статистичних даних сайту Eurostat за соціальними показниками розвитку регіонів обраних країн: рівень безробіття, ризик бідності та соціального відчуження, тривалість життя громадян. Аналіз показав, що у регіонах, де настрої дезінтеграційної регіоналізації є достатньо сильними (Італія – Ломбардія, Венето; Бельгія – Фландрія; Іспанія – Каталонія, Країна Басків), соціальні показники є більш високими, ніж в інших регіонах. Такий розрив спричиняє не тільки напруження у суспільстві, а й необхідність з боку центрального уряду збільшувати соціальні витрати в цих регіонах для підтримки соціальних стандартів життя населення в цілому по країні. Це у свою чергу викликає незадоволення в окремих колах більш багатих регіонів, на чій плечі лягає основний тягар таких витрат.

Ключові слова: регіоналізація, сепаратизм, соціальні показники, рівень безробіття, ризик бідності та соціального відчуження, тривалість життя громадян.

Процес інтеграції в Європі зробив цю частину світу більш згуртованою, виділив Європу в особливий потужний економічний регіон. Однак навіть значний ривок об'єднаної Європи в економічному розвитку не змогли подолати основну причину сепаратистських тенденцій в благополучній Європі – нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів. Це призвело до наростання протиріч усередині ЄС, першим гучним політичним наслідком якого стало рішення Великої Британії про вихід з Євросоюзу, стрімке наростання негативного ставлення до європейських інституцій серед різних верств населення країн-членів та значні ускладнення з реалізацією далекосяжних планів розвитку євроінтеграції. Така нерівність створює підґрунтя для утворення кола «багатих» провінцій, які не бажаною «годувати» бідні регіони своїх країн – Каталонія і Країна Басків в Іспанії, Шотландія в Великобританії, Паданія в Італії, Фландрія в Бельгії. З іншої сторони залишаються депресивні регіони, які звинувачують «ситі» райони у всіх своїх бідах – Північна Ірландія в Сполученому Королівстві, Корсика у Франції, Галісія в Іспанії.

У даний час ряд держав Європи стикається з активізацією діяльності регіональних сепаратистських

організацій. До сепаратистських настроїв схилиються регіональні політичні та фінансово-економічні еліти, які не бачать майбутнього своїх провінцій у складі великих національних держав.

Сучасні європейські сепаратисти не є націоналістами, як то були баски, ірландці або корсиканці, їх можна назвати регіоналістами, оскільки в центрі їх уваги – не стільки політичне і культурне самовизначення конкретної нації, скільки економічний розвиток власних регіонів. На думку регіоналістів, поки регіони входять до складу великих національних держав і «годують» інші економічно відсталі області, їх територія зазнає збитків. Таким чином, на зміну націоналізму приходять регіоналізм. Форма боротьби теж змінилася – на зміну збройної боротьби прийшли парламентські дебати і референдуми.

Аналіз сепаратизму зроблений в працях вітчизняних вчених М. М. Вівчарика, К. М. Вітмана, В. А. Горенкіна, О. В. Картунова, А. І. Кіссе, В. О. Котигоренка, І. О. Кресіну, Л. П. Нагорну, О. О. Маруховську-Картунову, І. Г. Оніщенко, С. В. Перегуду, Г. М. Перепелицю, Ю. І. Римаренка, С. Ю. Римаренка, Л. Є. Шкляра, В. В. Дівак та інших. Західні дослідники У. Робінсон, Р. Бербах, У. Бек, Дж. Келлас розглядають сепаратизм переважно в контексті модернізації та глобалізації суспільства, досліджують взаємозв'язок націоналізму та сепаратизму, умови та чинники реалізації права націй на самовизначення; дослідники С. О'Брайєн, Л. Грінфельд, Б. О'Лірі, Х. Кон, П. Глоц, Д. Міллер, Й. Тамір більше уваги надають причинам негативного впливу сепаратизму на систему міжнародної безпеки. Однак феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах досі недостатньо вивчений і потребує глибшого аналізу.

Проведений аналіз джерел інформації показав, що найбільш виразно на сучасному етапі прояви дезінтеграційної регіоналізації мають місце в Іспанії, зокрема, в Каталонії та меншою мірою в Країні Басків. Помірковано дезінтеграційна регіоналізація проявляється у Бельгії, зокрема у Фландрії та Італії (Ломбардія та Венето).

Тому метою дослідження є аналіз соціальної складової дезінтеграційної регіоналізації в країнах Іспанії, Італії та Бельгії. *Актуальність роботи* пов'язана з тим, що Україна стикнулася з сепаратизмом, наслідком якого стали окупація Криму та самопроголошення незалежності окремими районами Луганської та Донецької областей. Вивчення досвіду країн ЄС у вирішенні кризових питань, дослідження причин, складових та наслідків дезінтеграційної регіоналізації, можуть допомогти Україні у вирішенні проблем.

Соціальне забезпечення населення країни або регіону залежить від розвитку економіки. Аналіз економічної складової дезінтеграційної регіоналізації в обраних країнах [1] показав, що серед регіонів Італії, Бельгії та Іспанії спостерігається суттєва розбіжність за рівнем ВВП, рівень ВВП на душу населення в регіонах (Італія – Ломбардія, Венето; Бельгія – Фландрія; Іспанія – Каталонія, Країна Басків), де населення схильне до дезінтеграційної регіоналізації є вищим за інші регіони країн. Високі показники ВВП на душу населення порівняно з середнім по ЄС підігривають настрої щодо відокремлення цих регіонів. Високі показники ВВП на

душу населення в перерахованих регіонах, як і частка ВВП регіонів у сукупному ВВП країн обумовлена відносно високим рівнем економічної активності населення в них. В Іспанії розбіжність у доходах домогосподарств між найбільш багатим регіоном – Північним Сходом (Країною Басків) та найбільш бідним – Півднем, велика, тому використовується право-радикальними політичними силами та популістами як аргумент можливого відділення від країни (Каталонія) або розширення автономії (Країна Басків, Ломбардія, Венето). Різниця у доходах домогосподарств у Бельгії не є великою і тому, лише тільки цей фактор не може сам по собі слугувати джерелом розвитку дезінтеграційної регіоналізації. Тому основним фактором економічної складової дезінтеграційної регіоналізації виступає нерівномірність розвитку регіонів і небажання більш багатих регіонів «утримувати» більш бідні. Проаналізуємо цю тезу у соціальному контексті.

Рівень соціальної допомоги з боку центрального уряду по безробіттю є одним з факторів, який часто використовують у своїй пропаганді право-радикальні партії та прибічники дезінтеграційної регіоналізації. У регіонах, де такі настрої є достатньо сильними, як правило, є більш розвиненими і мають нижчий рівень безробіття, порівняно з середнім показником по країні (табл.1). Рівень безробіття у Валлонії у 2016 р. був майже у двічі вищий за рівень у Фламандському регіоні, особливо серед молодих людей, віком від 15 до 24 рр. І хоча порівняно з 2006 р. він зменшився майже на 10%, практично кожний третій мешканець Валлонії у 2016 р. був безробітним.

Достатньо складна ситуація з безробіттям спостерігається в Іспанії, де рівень безробіття серед осіб віком від 15 до 74 рр. коливається від 12,6% (Країна Басків) до 27,5% (Південь). Серед молоді рівень безробіття в тих же регіонах Іспанії коливався від 34,9% до 56,1%.

Схожа ситуація за загальною тенденцією мала місце і в Італії (табл.1). Рівень безробіття в Ломбардії та Венето практично однаковий і майже на 60% менший за середній показник по всій країні. Більш того, за останні 3–4 роки цей показник не зростав, у той час, як для Південного регіону, незважаючи на останні декілька років, має тенденцію до зростання. Тенденція, яка демонструє відсутність зменшення рівня безробіття, виступає додатковим фактором щодо розширення автономії успішного регіону або відділення такого регіону від тих, які не мають перспектив стабілізації економічного положення і покращення його у найближчій перспективі. Саме тому, Ломбардія та Венето, як в цілому і весь Північний регіон Італії активно виступають за розширення автономії та не бажають допомагати менш успішним регіонам. Деякою мірою ситуація у Бельгії відрізняється від ситуації з безробіттям в Італії та Іспанії.

Рівень безробіття у Валлонії протягом останніх 10 років (з 2006 по 2016 рр.) серед громадян віком 15 – 74 рр. фактично не змінювався і коливався навколо середнього значення у 10,9%, що більше ніж у двічі за середній показник для Фламандського регіону, який за той же період складав 4,8%. Не зважаючи на такий розрив у рівнях безробіття (6,1% за середніми значеннями) між Валлонією та Фландрією, їх абсолютні показники не є

Таблиця 1

Рівень безробіття у вибраних країнах ЄС та їх регіонах, % [2]

№ п/п	Країна / Регіон	2006		2016		Зміни, % до 2006 р.	
		Вік, роки				15–74	15–24
		15–74	15–24	15–74	15–24		
1	Бельгія	8,3	20,5	7,8	20,1	-6,0%	-2,0%
2	• Брюссель	17,6	35,3	16,8	35,9	-4,5%	1,7%
3	• Фландрія	5	12,5	4,8	14,1	-4,0%	12,8%
4	• Валлонія	11,7	31,3	10,5	27,9	-10,3%	-10,9%
5	Іспанія	8,5	17,9	19,6	44,4	130,6%	148,0%
6	• Північний Захід	8,3	18,7	17	40,9	104,8%	118,7%
7	• Північний схід	6,4	16,6	13,3	35,5	107,8%	113,9%
8	-- Країна Басків	7,2	21,1	12,6	34,9	75,0%	65,4%
9	• Мадрид	6,3	14,7	15,7	40,7	149,2%	176,9%
10	• Центр	9,3	18,4	20,9	46,4	124,7%	152,2%
11	• Схід	7,2	15,8	17,3	38,7	140,3%	144,9%
12	-- Каталонія	6,5	14,6	15,7	34,3	141,5%	134,9%
13	• Південь	12	21,2	27,5	56,1	129,2%	164,6%
14	• Канарські острови	11,6	23,4	26,1	51,3	125,0%	119,2%
15	Італія	6,8	21,8	11,7	37,8	72,1%	73,4%
16	• Північний Захід	3,9	13,6	8,2	32,1	110,3%	136,0%
17	-- Ломбардія	3,7	12,4	7,4	29,9	100,0%	141,1%
18	• Північний Схід	3,7	11	6,8	20,4	83,8%	85,5%
19	-- Венето	4,1	11,8	6,8	18,7	65,9%	58,5%
20	• Центр	6,1	19,8	10,5	37,1	72,1%	87,4%
21	• Південь	11,9	33,1	19,1	49,2	60,5%	48,6%
22	• Острови	12,7	36,9	20,8	57	63,8%	54,5%

критичними і тому не можуть бути основною причиною розвитку дезінтеграційної регіоналізації в Бельгії.

Найбільш критичний стан з рівнем безробіття мав місце в Іспанії. У 2013 р. спостерігався найвищий його рівень навіть для економічно розвинутих регіонів – Країни Басків (16,6%) та Каталонії (23,1%).

Тенденція щодо зменшення рівня безробіття в Іспанії після 2013 р. не привела до суттєвого його скорочення і зменшення розриву у рівнях безробіття між економічно розвинутими регіонами – Країни Басків і Каталонії та Південним регіоном. Фактично, рівень безробіття Країни Басків і Каталонії залишився у двічі меншим за рівень Південного регіону, що додатково стимулює розвиток дезінтеграційної регіоналізації в них. Тим не менш, слід зауважити, що Країна Басків, маючи особливий статус щодо використання зібраних податків, останніми роками не піднімає питання щодо відділення від Іспанії, на противагу Каталонії.

На етапах соціальних трансформацій у соціумі особливого значення набуває вимір показників соціальної динаміки, які характеризують спрямованість та інтенсивність процесів суспільно-економічних змін. Ступінь та особливості залучення людини до соціально-економічного життя значною мірою пов'язані для неї з якістю робочого місця, можливостями кар'єрного зростання і рівнем доходу. Соціальне виключення через низький рівень оплати праці сприймається працюючими дуже гостро, викликає недовіру, побоювання, невизначеність поведінки та сенсу життя. Постійна відстороненість від соціально-культурного життя, неможливість отримувати необхідну кваліфіковану медичну допомогу і надати дітям певний освітній рівень пригнічують особистість, спричиняють стурбованість і

напруженість через власну нереалізованість. Більшість працюючих не відчують потреби у навчанні впродовж життя, оскільки не впевнені, що здобуті при цьому професійні знання і компетенції знадобляться їм для кар'єрного зростання та збільшення доходів, а отже, не сподіваються на висхідну соціальну мобільність.

У суспільстві зростають протестні настрої, насамперед, з економічних причин – зокрема, у сфері доходів і зайнятості.

В обраних країнах та регіонах ЄС, за виключенням Бельгії, частка осіб, що знаходяться у зоні ризику бідності та соціального відчуження за останні 10 років з 2006 по 2016 рр. зростала (табл.2). Таке зростання лише загострює протиріччя, які виникають у суспільстві та спричиняють підсилення протистояння між регіонами через розподіл коштів на соціальну допомогу.

Більше 40% населення Південних регіонів Іспанії та Італії знаходяться у зоні ризику бідності та соціального відчуження, у той час як в економічно-розвинутих регіонах Країни Басків, Каталонії в Іспанії та Ломбардії і Венето в Італії менше 20%.

Ще одним індикатором соціального розшарування у суспільстві виступає рівень важкого матеріального стану громадян країн, який для найбільш розвинутих регіонів суттєво вищий за регіони економічно більш розвинені.

Рівень важкого матеріального стану визначається як неможливість оплачувати щонайменше чотири з наведених пунктів [5]: сплачувати свої орендні, іпотечні або комунальні платежі; утримувати свій будинок належним чином, зокрема у теплі; протистояти непередбаченим витратами; регулярно їсти м'ясо або білки; мати відпустку; мати телевізор; мати пральну машину; придбати автомобіль; придбати телефон.

Таблиця 2

Частка населення вибраних країн, що знаходиться у зоні ризику бідності або соціального відчуження, % всього населення [3]

Країна / регіон	2006	2012	2016	% змін з 2006 по 2016 рр.
Бельгія	21,5	21,6	20,7	-0,8%
– Брюссель	36,3	–	–	–
– Фландрія	16,5	–	–	–
– Валлонія	26,1	–	–	–
Іспанія	24	27,2	27,9	3,9%
– Північний Захід	23	24	23,6	0,6%
– Північний схід	15,3	17,5	16,4	1,1%
– – Країна Басків	13,7	17,7	15,9	2,2%
– Мадрид	14,9	19,8	21,7	6,8%
– Центр	30,8	28,7	31	0,2%
– Схід	18,8	25,7	22,6	3,8%
– – Каталонія	16,7	22,6	17,9	1,2%
– Південь	35,2	36,2	40,6	5,4%
– Канарські острови	34,6	40,3	44,6	10%
Італія	25,9	29,9	30	4,1%
– Північний Захід	16,8	19,8	21	4,2%
– – Ломбардія	15,9	19,3	19,7	3,8%
– Північний Схід	14,8	16,7	17,1	2,3%
– – Венето	16	17,1	17,9	1,9%
– Центр	19,1	24,9	25,1	6%
– Південь	41,5	46,7	44,8	3,3%
– Острови	43,8	49,9	51,3	7,5%

Найбільший рівень розшарування суспільства за цим показником спостерігається в Італії, де розрив між Венето та Південним регіоном складає 316%.

Для розуміння залежності між рівнем освіти та роботи у сфері високих технологій і рівнем соціального відчуження, низького матеріального стану для обраних країн – Іспанії та Італії, був проведений кореляційний аналіз за даними табл.2, які доповнені даними освіти (табл.3).

Результати кореляційного аналізу наведені у табл.4.

Аналіз отриманих результатів кореляції показав, що між часткою населення, що знаходиться під ризиком бідності або соціального відчуження та наявністю вищої освіти не має значимого кореляційного зв'язку. Для всіх інших пар значень обраних факторів такий зв'язок існує. Оскільки отримані коефіцієнти мають негативне значення і є статистично значимими, то можна зробити висновок, що збільшення частки населення з вищою освітою та тих, які працюють у сфері високих технологій може дозволити зменшити частку населення, яке має тяжкий матеріальний стан та знаходиться у зоні ризику бідності та соціального відчуження.

Важливим комплексним показником соціального добробуту та розвитку регіонів є очікуваний рівень життя громадян.

З наведених даних видно, що тривалість життя в економічно-розвинутих регіонах є помітно вищим за менш розвинуті регіони. Це обумовлено цілим комплексом факторів, серед яких напруженість у суспільстві, невпевненість у майбутньому, соціальне відчуження, високий рівень безробіття. Такі загальні показники, як рівень розвитку медицини, наявність соціальних та адміністративних послуг, тощо у даному випадку не мають впливу, оскільки у рамках однієї країни вони мало відрізняються.

Результати дослідження демонструють, що в аналізованих країнах Італії, Бельгії та Іспанії у регіонах, які виступають за регіоналізацію (Італія – Ломбардія, Венето; Бельгія – Фландрія; Іспанія – Каталонія, Країна Басків),

Таблиця 3

Вихідні дані для кореляційного аналізу

Країна / регіон	Особи з вищою освітою, % всього активного населення [6]		Частка населення, % від всього населення	
	населення [6]	та / або працюють у галузі науки і техніки [6]	має тяжкий матеріальний стан [4]	знаходиться під ризиком бідності або соціального відчуження [3]
Іспанія	38,3	42,3	5,8	27,9
– Північний Захід	41,6	45	4,5	23,6
– Північний схід	46,8	50,4	3,8	16,4
– – Країна Басків	52,7	56	4,2	15,9
– Мадрид	48,5	53,8	4,3	21,7
– Центр	32,6	36,1	4,3	31
– Схід	37,9	42,2	6,1	22,6
– – Каталонія	41	45,1	5,5	17,9
– Південь	31,2	34,5	7,5	40,6
– Канарські острови	31,5	35,3	10,8	44,6
Італія	20,2	34,3	12,1	30
– Північний Захід	20,4	37,3	7,4	21
– – Ломбардія	21,2	38,7	6,1	19,7
– Північний Схід	19,7	36,4	5,8	17,1
– – Венето	18	35,2	5	17,9
– Центр	23,5	36,2	8,7	25,1
– Південь	18,2	28,8	20,8	44,8
– Острови	17,2	27,6	22	51,3

Таблиця 4

Коефіцієнти кореляції між показниками соціального стану населення та їх рівень значимості (у дужках)

Фактори	Особи з вищою освітою	Особи з вищою освітою та / або працюють у галузі науки і техніки	Частка населення, яке має тяжкий матеріальний стан
Особи з вищою освітою та / або працюють у галузі науки і техніки	0,904 (2,77E-07)	–	–
Частка населення, яке має тяжкий матеріальний стан	–0,582 (0,01)	–0,707 (0,001)	–
Частка населення, що знаходиться під ризиком бідності або соціального відчуження	–0,383 (0,12)	–0,683 (0,002)	0,813 (4,03E-05)

соціальні показники є більш високими, ніж в інших регіонах. Регіони, де настрої дезінтеграційної регіоналізації є достатньо сильними, як правило, мають нижчий рівень безробіття, вищий рівень тривалості життя громадян, порівняно з середнім показником по країні; частка осіб, що знаходиться у зоні ризику бідності та соціального відчуження за останні 10 років зростала в Іспанії (на 3,9%) та Італії (на 4,1%), в економічно–розвинутих регіонах Країни Басків, Каталонії в Іспанії та Ломбардії і Венето в Італії цей показник нижчий за середній показник по країні, у той час як в інших регіонах цей показник вищий за середній. Такий розрив спричиняє не тільки напруження у суспільстві, а й необхідності з боку центрального уряду збільшувати соціальні витрати в цих регіонах для підтримки соціальних стандартів життя населення. Це у свою чергу викликає незадоволення в окремих колах більш багатих регіонів, на чій плечі лягає основний тягар таких витрат. Тому у подальшому дослідженні дезінтеграційної регіоналізації виступає політична складова.

Список використаних джерел

1. Бондаренко, ОІ., 2018. 'Аналіз економічної складової дезінтеграційної регіоналізації в СС', *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: наук. журн.*, Луцьк, №1 (374), с.103–110. // Bondarenko, OI., 2018. 'Analiz ekonomichnoi skladovoi dezintegracijnoi regionalizacii v JeS (Analysis of the economic component of disintegration regionalization in the EU)', *Naukovyj visnyk Shidnojevropejs'kogo nacional'noho universytetu imeni Lesi Ukraї'ny: nauk. zhurn.*, Luc'k, №1 (374), s.103–110.
2. Unemployment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%). [online]: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfst_r_lfu3rt&lang=en
3. People at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 regions. [online]: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/download?p=a05134aa-1cb1-48f6-9825-6955cb4502309_&_id=1515689797083
4. Severe material deprivation rate by NUTS 2 regions. [online]: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database#>
5. Material deprivation // Eurostat. [online]: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation
6. HRST by category and NUTS 2 regions // Eurostat. [online]: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/download?p=4c8229f1-ee8e-4a5c-8413-fa45-1515707793418_&_id=1515708094927
7. Life expectancy by age, sex and NUTS 2 region // Eurostat. [online]: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ts00101&plugin=1>

Bondarenko O. I., Ph.D., Assoc. Prof. at the Department of International Relations and Tourism of Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytskyi), elenaivbond@gmail.com

The Social Context of Disintegrational Regionalization in EU Countries

In the article the social component of disintegrational regionalization in Spain, Italy and Belgium was analyzed. The study was conducted on the basis of Eurostat data on social indicators of regional development of chosen countries:

unemployment level, people at risk of poverty or social exclusion, citizens' life expectancy. The analysis proved that regions, where sentiments for disintegrational regionalization are quite strong, have poorer social indicators than other regions have. Such gap causes not only tension in society, but also forces the central government to increase social expenditures in these regions to support the social standards of life in the country. This, in turn, raises dissatisfaction in certain circles of richer regions, which have to take the main burden of such expenses.

Keywords: regionalization, separatism, social indicators, unemployment rate, people at risk of poverty or social exclusion, citizens' life expectancy.

* * *

УДК 392.81:32.019.5(477)

Купрій Т. Г.,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії, Київський
університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), t.kuprii@kubg.edu.ua,
orcid.org/0000-0002-7305-5411

Тарнавська А. В.,

студентка історико-філософського факультету,
Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), zhuravska2012@gmail.com

ГАСТРОНОМІЯ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ

Проаналізовано сутність та особливості гастрономії як інструменту політичного впливу в умовах трансформаційного суспільства, як особливого дискурсу репрезентації влади в класичних конструктах.

Міждисциплінарний підхід наукової розвідки із застосуванням системного, структурно-функціонального методу та методу порівняльного аналізу дозволить встановити схожість і відмінність між суспільно-політичними сферами, які формуються під впливом об'єктивних гастрономічних умов та суб'єктивних факторів кулінарного впливу. Для виявлення особливостей сприйняття аудиторією політичних інтенцій, від яких залежить ступінь аскриптивного маніпулятивного впливу гастрономії важливим став біхевіористський метод. Завдяки застосуванню комплексу методів формалізації – абстрагування, ідеалізації, узагальнення вдалося визначити співвідношення між стратегіями та технологіями впливу їжі на політичну систему, розділити типи впливу за наявністю ініціатора впливу.

В статті відображено можливості проникнення їжі як одного з основних компонентів влади в людину з метою її тотальної трансформації ідентичності. Розкрито і доведено тезу про ступінь знання кулінарних національних практик у сфері харчування, від якого залежать успішні чи безрезультатні наслідки прийняття доленосних політичних рішень. В Україні вивчення політичних гастрономічних комунікаційв сфері політичних відносин стало одним з новітніх напрямків розвитку політичної науки.

Ключові слова: їжа, гастрономія, маніпулювання, вплив, політика, гастродипломатія.

Останнім часом, коли у фокус політичного аналізу стали потрапляти в силу постмодерністської критики раціональності всі прояви людської тілесності, стало можливим говорити про можливість «їжі», «харчування» як особливої сфери розгляду у науковому пізнанні. Їжа, як інструмент «м'якої сили» політики, яка впливає на